
DNA i släktforskning: etiska överväganden

Per-Olof Åstrand

Publicerad 30 mars 2020.¹

DNA-tester har blivit vanliga bland släktforskare och är ett användbart verktyg som komplement till släktforskning baserad på kyrkoarkiv.² Det finns dock en del etiska överväganden, både som talar för och som talar emot att man ska DNA-testa sig, som man bör fundera igenom innan man testar sig:

- ▶ DNA-tester utförs per idag av företag som bygger upp databaser med miljontals DNA-tester som kommer att bli väldigt värdefulla med tiden för andra syften än släktforskning. Kan vi lita på företagens uttalanden och på att företagens användarvillkor efterlevs? Till exempel anmäldes [MyHeritage](#) i mars 2020 till [Datainspektionen](#) och [Konsumentverket](#) av organisationen [Sveriges Konsumenter](#) för ”att företaget tar sig för stora friheter med känsliga personuppgifter”. Är datasäkerheten tillräcklig hos DNA-företagen? Databaser med DNA-tester kan komma på avvägar genom dataintrång.
- ▶ Du kan få svar på frågor du inte har ställt och som du kanske inte hade önskat att ställa. Din far är kanske inte din biologiske far, alla dina syskon är kanske inte helsyskon, etc. Å andra sidan kan den typen av upptäckter öppna upp en ny värld med nya släktingar, och är nödvändigtvis inte negativa. När du testar dig själv finns det mycket information i det DNA-testet inte bara om dig själv utan också om dina nära släktingar, även de som inte är födda än. Det betyder att också dina släktingar kan få svar på frågor de inte önskar svar på, inte bara nu utan också i framtiden.
- ▶ Det finns också en hälsoaspekt. Beroende på vilket DNA-test och vilket företag man använder så finns det möjlighet att få information om potentiella hälsorisker och sjukdomar som är genetiskt betingade. Det finns en del potentiella hälsotillstånd som man kan påverka om känner till riskerna, medan andra kan man inte påverka och en möjligtvis försvinnande liten risk kan leda till onödig oro. En del önskar sådan information, andra inte, och också den typen av information påverkar nära släktingar i tillägg till den som tagit DNA-testet.
- ▶ Det användbara med att kombinera DNA med släktforskning är något som också amerikanska polismyndigheter har upptäckt, och med start under 2018 har ett flertal mord, så kallade ”cold cases”, lösts med den metoden som till exempel [Golden State Killer](#) och [Murder of Jay Cook and Tanya Van Cuylenborg](#). Att identifiera ett okänt DNA från en brottsplats är exakt samma problemställning som att hitta de biologiska föräldrarna till ett adoptivbarn. Det är självklart lovvärt att allvarliga brott blir lösta, men samtidigt så är det ett exempel på att DNA-databaser skapade för släktforskning kan användas för andra syften än det som var avsikten, och nästa gång kan det vara för dubiösa ändamål.
- ▶ Många personer som DNA-testar sig letar efter till exempel en okänd far eller en okänd morfar/farfar, och en betydande DNA-träff med dig kan vara till hjälp och leda dem vidare. Som ett exempel, jag har kontakt med en fyrmänning till mig som letar efter sin okände farfar. Jag är släkt med hen på hens farmors sida och vi har tillsammans identifierat ett tiotal gemensamma DNA-kusiner, vilka hen då har kunnat lägga åt sidan för att ringa in DNA-träffar på hens okände farfars sida.

Några argument för och emot att som släktforskare DNA-testa sig har diskuterats, något man bör fundera igenom innan man bestämmer sig för ett DNA-test.

¹Se <https://aastrand.webfactional.com/genealogy/info/blog/>

²Peter Sjölund, Släktforska med DNA, Sveriges släktforskarförbund, 2018.